

СОЦІОПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОГО
КЕРУВАННЯ СПОРТИВНОЮ ГРУПОЮ

**Андрій Ільїн, Надія Кобаса,
Андрій Кучма**

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

Анотація. Одним із важливих чинників є моделювання тренером поведінки спортсменів у напрямку сприятливого для реалізації поставленої мети. Можливості різних способів ефективного керування спортивною групою були розглянуті у сфері питань лідерства, складу і структури групи і внутрішньо групових процесів. Ефективність реалізації мети безпосередньо залежна від згуртованості групи і керованості конфліктом.

Ключові слова: ефективність, спортивна група, лідер, конфлікт, структура групи.

Abstract: The most important idea is the coach's understanding of the behavior of sportsmen towards realization of the ultimate aim. Different ways of effective management of the team have been examined in various areas such as leadership, structure of the team, team members and inside development in specific team. The effectiveness of the realization of the ultimate aim is directly connected with the cohesion of the group and the ability to manage the contradiction.

Key words: effectiveness, team, leader, contradiction, structure of team.

Постановка проблеми. Спортивне тренування є складним процесом, ефективність якого складається з різноманітних чинників. Одним з важливіших чинників є моделювання поведінки спортсменів у сприятливому напрямку для реалізації поставленої мети. Проблематика ця представлена в рамках діяльності спортивної групи. Вона є істотною для раціоналізації тренування, тому що в малих групах зустрічається, так званий у соціології і психології, ефект групи.

Мета дослідження. Визначити можливості різних способів ефективного керування спортивною групою у сфері проблематики лідерства, складу і структури і внутрішньо групових процесів.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення даних літературних джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи керівництво у спортивних групах соціологічна західна література вказує на тренера, як на лідера і активного учасника групи. У суспільних науках керівництво визначається у термінах якості, стилю і ситуації: 1 – потреба пошуку домінуючих

характеристик лідерів (чинники фізичної і психічної натури); 2 – спосіб виконання своєї ролі; 3 – аналіз окремої ситуації.

Зв'язок між особистістю і змінними ситуаціями опрацював F. E. Fiedler. Ефективність різних стилів керування (демократичного чи авторитарного) залежить від умов в яких діє лідер.

K. A. Penman знайшов підтвердження для гіпотези, що більше авторитарних рис можна знайти у тренерів, які мають високі спортивні результати. Ефективність діяльності групи була досліджувана також L. Vander Velden. Він спостерігав, що відношення лідерів були виразно зв'язані з досягненням команд.

Виклад основного матеріалу. Спортивною групою може вважатися група, яка виконує 4 умови: а) спілкування між учасниками; б) спільна мета; в) наявність норм поведінки; г) існування структури (A. P. Hare). Причому довші перерви уявляють нестабільність цієї системи. Головною умовою успіху реалізації мети групи є орієнтація її учасників на групові досягнення. Ефективність групи, як функцією ефективності особистості чи ефективності під груповою займався M. B. Jones. Він дослідив значні зв'язки між груповою ефективністю в ігрових видах спорту. Функціонування групи зв'язано з структуралізацією стосунків в середині групи. Групова структура може бути окреслена через 4 основні субструктури: 1 – структура, яка формується на активному виконанні завдання; 2 – структура влади (power), яка формується на авторитеті (authority) і впливові учасників групи; 3 – структура комунікації, існуюча між учасниками групи; 4 – структура дружніх стосунків, яка формується на емоціональних зв'язках учасників групи.

Характер цих субструктур залежить в значній мірі від перемінної, окресленої як склад групи. Ознайомлення можна провести: 1 – розглядаючи модальні властивості (згуртованість); 2 – аналізуючи ступінь різноманітності індивідуальних якостей в цілому у групі; 3 – аналіз задоволення від участі в даній групі.

Одним з найчастіше застосованих понять, які служать до аналізу суспільних процесів у спортивних групах є «згуртованість». Тренер оперує дуже ефективним інструментом, який запевняє високий рівень «згуртованості» – це, можливість формування критеріїв авансування у групі і позиції учасників. Якщо ці критерії є прийнятними для групи, і при тому незмінні до зовнішніх чинників, тоді може він сподіватися високого рівня «згуртованості» групи. «Згуртованість» групи є категорією динамічною і може змінюватися під впливом потреб, які би хотіли реалізувати учасники групи. Ще одним чинником, який може істотно підвищувати рівень «згуртованості» групи є певний тип конфлікту, викликаний через факт постійного спортивного суперництва однієї групи з іншими.

Ствердження L. A. Cosera, «що групи вимагають дисгармонії так само, як і гармонії, співпраці і не співпраці» вказує, що конфлікт є явищем зав'я-

заним з діяльністю груп. Конфлікт посідає різні функції, не обов'язково негативні, а його уміле використання може посилити ефективність групи чи її учасників.

Починаючи суперництво з іншою групою, учасники повинні мати уявлення, щодо вартості своєї групи у відношенні до групи конкурентів, і оцінити їх можливості.

У цей спосіб можливо порівняти прогнозування з реальністю, а ступінь влучності оцінки шансів буде вирішувати очікування щодо вартості групи. Помилки у передбаченні впливають на рівень задоволення від членства у групі.

Висновки:

1. Досліджень щодо проблем керівництва у спортивній групі є незначна кількість і результати можуть бути суперечними, найбільш істотними видається ствердження про інтеракційний характер керування, що означає, стиль праці тренера повинен відповідати типові групи, якою він має керувати і умовами, в яких вона функціонує.

2. З'ясовано, що план тренування повинен опиратися на стиль керування групою, тому що несприйнятним є застосування однакової форми керування. Адже різні ситуації, в яких діє лідер, вимагають від нього різноманітних дій, а не постійних якостей, у зв'язку з чим він повинен мати високу здатність пристосування до ситуації.

Знання структури і складу групи є дуже істотне для ефективного керування і розуміння процесів які відбуваються у групі.

Список використаних джерел:

1. Pawlak G. Grupa Sportowa. Problemy kierowania / Pawlak G. – Warszawa, 1982.
2. Hare A. P. Handbook of small research / Hare A. P. – Glencoe : The Free Press, 1962
3. Jones M. B. Regressing group on individual effectiveness / Jones M. B. // Organizational Behavior in Human Performance. – 1974. – N 11.
4. Coser L. A. The functions of social conflict / Coser L. A. – New York : Free Press, 1956.
5. Penman K. A. Success of the authorian coach / Penman K. A. // Journal of Social Psychology. – 1974. – N 92.
6. Vander Velder L. Relationships among member, team and situational variables and basketball team success / Vander Velder L. // Asocial-psychological inquiry. – 1971.